

ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ВИРОБНИЦТВА ТА ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА

Для сучасного розвитку підприємства особливу роль відіграють властиві ринковим відносинам особливості – конкурентоспроможність виробництва, оперативність, своєчасність і ризик прийнятих рішень.

Високий ступінь залежності фінансових та управлінських рішень від якості бухгалтерської інформації підносить її на новий рівень в суспільному масштабі. Наслідком такого підходу є надання підприємствам прав та можливостей самостійного вибору облікової політики.

Кожній галузі притаманні особливості організації облікового процесу, як з метою фінансового обліку, регламентованого законодавством обліку, так і внутрігосподарського (управлінського) обліку, який формується з потреб та особливостей виробничого процесу.

Вивчення наукових праць вітчизняних і зарубіжних авторів показало, що дискусії, пов'язані з дослідженням проблем організації та методології обліку витрат, посідають значне місце в теорії та практиці сучасного стану реформування бухгалтерського обліку. Вагомий внесок у розв'язання цієї проблеми внесли такі вітчизняні вчені-економісти: М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, Є.В. Мних, В.М. Пархоменко, В.В. Сопко, Н.М. Ткаченко та інші.

Методологічні принципи формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття у фінансовій звітності визначаються П(С)БО 16 «Витрати». Управління витратами є важливою функцією економічного механізму будь-якого підприємства. Актуальність проблеми управління витратами зумовлена необхідністю прийняття ефективних рішень в сучасних умовах, для яких характерні ризик та невизначеність ринкового середовища функціонування підприємств. Відповідно до П(С)БО 16 «Витрати» елементами облікової політики щодо виробничих витрат підприємства є:

- перелік статей калькуляції виробничої собівартості;
- методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції;
- перелік змінних і постійних загальновиробничих витрат;
- порядок розподілу загальновиробничих витрат між видами продукції (робіт, послуг).

Так, згідно з чинним законодавством підприємства мають право самостійно розробляти перелік статей калькуляції виробничої собівартості продукції (робіт, послуг). При цьому Методичними рекомендаціями з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості виробничим підприємствам рекомендується застосовувати типовий перелік статей калькуляції. Проте цей перелік може коригуватися і уточнюватися кожним підприємством самостійно залежно від організаційно-технологічних

особливостей його діяльності, складності продукції, вагомості та контрольованості витрат, їх питомої ваги у собівартості виготовленої продукції (робіт, послуг).

Визначення переліку статей виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) є важливим для організації аналітичного обліку витрат виробництва та складання калькуляцій.

Відповідно до п. 11 П(С)БО 16 «Витрати» до складу виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) включаються загальновиробничі витрати. Це непрямі виробничі витрати, пов'язані з обслуговуванням та управлінням виробництвом (цехів, дільниць). Зауважимо, що згідно із нормами п. 16 П(С)БО 16 «Витрати» загальновиробничі витрати поділяються на постійні та змінні [1]. Підприємство самостійно своєю обліковою політикою визначає перелік і склад змінних та постійних загальновиробничих витрат, а також бази їх розподілу.

При цьому розподіл постійних та змінних загальновиробничих витрат на продукцію (роботи, послуги), щовиробляється підприємством, здійснюється по-різному:

- змінні загальновиробничі витрати розподіляються на кожен об'єкт витрат із використанням бази розподілу (годин праці, заробітної плати, обсягу діяльності, прямих витрат тощо) виходячи з фактичної потужності звітного періоду;

- постійні загальновиробничі витрати розподіляються на кожен об'єкт витрат з використанням бази розподілу (годин праці, заробітної плати, обсягу діяльності, прямих витрат тощо) при нормальній потужності.

Нерозподілені постійні загальновиробничі витрати включаються до складу собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг) у періоді їх виникнення.

Водночас, підприємство самостійно визначає перелік та склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг). При цьому відповідно до п. 2.16. Методичних рекомендацій № 635 [2] витрати, пов'язані з виробництвом продукції (робіт, послуг), групуються за статтями калькуляції, номенклатура яких може включати:

- сировину та матеріали;
- купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби, роботи і послуги виробничого характеру сторонніх підприємств та організацій;
- паливо й енергію на технологічні цілі; зворотні відходи (вираховуються);
- основну заробітну плату;
- додаткову заробітну плату;
- відрахування на загальнообов'язкове державне соціальне страхування;
- витрати на утримання та експлуатацію устаткування;
- втрати від браку;
- інші прямі витрати;
- змінні загальновиробничі та постійні розподілені загальновиробничі витрати.

Таким чином, номенклатура статей калькуляції підприємства може враховувати особливості технології та організації виробництва підприємства,

питому вагу окремих видів витрат у собівартості продукції (робіт, послуг) [4, с. 19-21]. Отже, розробляючи облікову політику з метою грамотного та ефективного функціонування облікової системи на підприємстві, посадовим особам потрібно прораховувати вплив її елементів на формування фінансових результатів діяльності підприємства.

Дослідивши зміст та особливості формування облікової політики у практичній та науковій площині, можемо зробити висновок, що облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством з метою ефективної організації облікового процесу у межах чинної нормативно-правової бази із врахуванням специфіки діяльності. Із прийняттям ПКУ облікова політика перестала бути виключно бухгалтерським орієнтиром, оскільки окремі положення Кодексу під час податково-прибуткового обліку витрат вимагають застосування норм національних П(С)БО. Ураховуючи це, посадовим особам підприємства потрібно прораховувати вплив обраного та закріпленого у наказі варіанту облікової політики на показники декларації з податку на прибуток. Наприклад, платникам податку на прибуток підприємства, які не затвердили внутрішнього документа про облікову політику, представники податкового відомства під час проведення документальної перевірки можуть поставити під сумнів податкові витрати.

Отже, облікова політика в частині витрат на виробництво має величезне значення для ефективної організації бухгалтерського обліку, тому що доцільність, обґрунтованість та деталізація процесу обліку виробничих витрат потрібна для ухвалення управлінських рішень, визначення фактичної ефективності організаційно-технічних заходів щодо розвитку й вдосконалення виробництва.

Список використаної літератури:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: затв. наказом Міністерство фінансів України: від 31.12.1999 р. № 318 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>
2. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України: затв. наказом Міністерство фінансів України: від 27.06.2013 р. № 635 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>
3. Царевська Т. Бухполітика у податковій колісці / Т. Царевська // Податки та бухгалтерський облік. – 2014. – № 3. – С. 15-21